

OVER DE DOORTREK VAN TAPUITEN EN PAAPJES IN MEI 1982 IN DE KEMPEN

Tom Heijnen

Inleiding

Dit jaar is de Vogelwerkgroep De Kempen gestart met het inventariseren van een aantal broedvogelsoorten in het agrarisch landschap van de Kempen. Daartoe werd het werkgebied opgedeeld in telgebieden, die in oppervlakte varieerden van ca 150 tot 600 ha, afhankelijk van de landschapsopbouw.

In de periode 8 t/m 16 mei 1982 heb ik in totaal 14 telgebieden geheel of gedeeltelijk geteld. Bovendien kreeg ik telgegevens uit deze periode van nog eens twee telgebieden van Pieter Wouters en Hans Cornelissen, waardoor het teloppervlak ongeveer 5400 ha bedraagt.

Deze telgebieden werden met de fiets en deels lopend doorkruist en alle weilanden, hekjes, paaltjes etc. werden grondig met de kijker op de te tellen soorten afgezocht. De gemiddelde inventarisatieduur bedroeg per bezoek ca drie kwartier per 100 ha.

Tijdens het inventariseren werden ook alle Tapuiten en Paapjes genoteerd, die echter niet tot de telsoorten behoren (ze broeden bij ons niet in het agrarisch gebied). Aangezien er over de doortrek van deze soorten nauwelijks iets bekend is, lijkt het me interessant de verkregen resultaten te publiceren.

Benadrukt moet worden dat het om minimaal aantallen gaat, te meer daar het tellen niet speciaal op deze soorten gericht was. Veel Tapuiten verblijven bijvoorbeeld op in die periode braak terrein, waar ze moeilijk te ontdekken zijn en bovendien werd dit terreintype uitsluitend op opvallende soorten als Kievit en Scholekster afgezocht. Derhalve kunnen de ondertellingen dan ook aanzienlijk zijn. Het percentage gemiste Tapuiten wordt geschat op 25-50 %, dat van Paapjes op 15-30 %, afhankelijk van het type gebied.

Resultaten

Een overzicht van de verkregen gegevens is gegeven in tabel 1. De dichtheden lopen per telgebied sterk uiteen. Het getelde maximum ligt voor de Tapuit op ca 10 exemplaren / 100 ha en voor het Paapje op ca 2½ exemplaren / 100 ha. Het gemiddelde over alle 16 telgebieden ligt op resp. 2,4 en 1,1 exemplaren / 100 ha, maar als we dit zouden corrigeren voor ondertellingen komen we op schattingen van resp. 3-5 Tapuiten en 1,3-1,6 Paapjes per 100 ha. Bedenk dat de tellingen slechts een momentopname zijn en bovendien gespreid zijn over een periode van 9 dagen. Ze illustreren echter goed dat het aantal doortrekkende Tapuiten en Paapjes dat in de Kempen aan de grond komt zeer aanzienlijk is of kan zijn. Een zeer speculatieve schatting voor het hele werkgebied van de VWG De Kempen (zie Roodborsttapuit 1(2): 43) komt uit op zo'n 1500-2000 Tapuiten en 500-600 Paapjes op één dag in de betreffende periode. Hiermee wordt duidelijk, dat het totale aantal doortrekkers in het voorjaar in de duizenden en wellicht voor de Tapuit in de tienduizenden exemplaren in de Kempen loopt. Van Tapuiten is

Tabel 1. Getelde aantallen Tapuiten en Paapjes in 16 telgebieden in de Kempen, mei 1982. Oppervlakte bij benadering in ha, dichtheden in aantal exemplaren / 100 ha (boven de 1 afgerond).

Telgebied (nummer en naam)	Datum	Opp.	Aantal		Dichtheid	
			Tapuut	Paapje	Tapuut	Paapje
A10 Spreeuwelsche Heide	08.05	200	9	0	5	0
A40 Meerveldhoven	10.05	150	0	3	0	2
B 1 Philips Visvijvers	12.05	300	8	4	3	1
B 4 Elshouters	12.05	550	2	2	0.4	0.4
B 6 Eersel-zuid	09.05	350	18	6	5	2
B11 Eersel-Bergeijk	09.05	350	18	8	5	2
B16 Bergeijk-Luyksgestel	15.05	400	1	2	0.3	0.5
B17 Bergeijk-zuid	16.05	400	9	0	2	0
B20 De Pieles	16.05	600	22	14	4	2
B21 Luyksgestel-zuidwest	15.05	350	1	0	0.3	0
B22 Luyksgestel-zuid	15.05	350	18	3	5	1
B23 Luyksgestel-oost	16.05	500	1	1	0.2	0.2
B24 Pastoorseweijers-oost	14.05	250	4	5	2	2
B25 Visvijvers Bergeijk	14.05	200	0	0	0	0
D22 Voorste Brug	14.05	250	0	5	0	2
D23 De Pee	14.05	200	19	4	10	2
Totaal (08 t/m 16.05)		5400	130	57	2.4	1.1

bijvoorbeeld door ringwerk bekend geworden dat ze slechts voor zeer korte tijd op één plaats blijven en vermoedelijk snel doortrekken. Als bijzonderheid kan nog vermeld worden dat soms zeer aanzienlijke concentraties Tapuiten kunnen optreden, zoals ook dit voorjaar in mei met 70 exemplaren langs de Paddevenweg te Zandoerle (ten westen van Veldhoven).

Uit andere delen van Nederland heb ik geen gegevens kunnen vinden over pleisterende aantallen Tapuiten en Paapjes per eenheid van oppervlakte tijdens de voorjaarstrek. Ook van de najaarstrek ontbreken dergelijke gegevens, met uitzondering van Texel, waarover Dijkse en Dijkse (1977) zeggen: 'op goede trekdagen in augustus ligt het maximale aantal rond de 1600 ex'.

Het blijft interessant deze twee soorten nader te bekijken. Vooral tellingen in het najaar kunnen spectaculaire resultaten opleveren, daar de najaarstrek aanzienlijk sterker is dan de voorjaarstrek. Ook wat betreft de biotoopkeuze in de trektijd kunnen leuke gegevens uit de bus komen.

Literatuur

Dijkse, A.J. & L.J. 1977. Texel Vogeleiland. Thieme, Zutphen.

Adres: Jan Sluytersweg 26, 5645 JD Eindhoven.